

Zondag na Kerstmis

29 december 2013

Jesaja 61:10 – 62:3

Lucas 2: (22-25; 27-28) 34-40

Wat een beeldend verhaal vertelt de evangelist ons vandaag. Net een schilderij. Als we onze ogen sluiten, zien we de voorstelling zo voor ons. We zien het tempelplein in Jeruzalem, vol met mensen. In het midden twee oudere mensen, een jong stel – vrouwen trouwden vaak al voor hun 16^e - en een baby van ongeveer 6 weken oud. Een idyllisch plaatje.

Zo zullen er veel gezinnetjes op dat tempelplein geweest zijn. Een vrouw gold namelijk na de bevalling 40 dagen als onrein en moest zich door een priester rein laten verklaren. Ook schreef de wet voor dat elk eerstgeboren jongetje aan God moest worden toegewijd en losgekocht. Anders moest het priester worden en kon het niet in de voetsporen van pa treden. Dus, zo'n jong gezinnetje daar op het tempelplein zal niets bijzonders geweest zijn. Behalve voor Lucas dan.

Laten we nog eens wat beter naar het schilderij kijken. Wat valt ons dan op?

Allereerst dat Lucas zowel een man als een vrouw schildert. Voor ons misschien niets bijzonders, maar voor die tijd revolutionair. Want vrouwen hadden een marginale plaats in de samenleving. Door nu een man *en* een vrouw als getuigen op te voeren, maakt de evangelist ons duidelijk dat Jezus geboren is voor zowel vrouwen als mannen. Dus, nog voor Jezus iets kan zeggen, wordt ons al duidelijk gemaakt dat hij geen onderscheid maakt tussen mensen. Jezus is geboren voor alle mensen, ongeacht geslacht, afkomst, ras, geardeheid, huidskleur, leeftijd... een mens is voor Jezus een mens. Zo geeft hij *iedereen* perspectief.

Hoe logisch ook, toch is dat bijzonder. Verschil maken gaat soms heel onbewust. We zijn bijvoorbeeld nu al bang voor die tsunami van Roemenen en Bulgaren, die met ingang van 1 januari onze grenzen overspoelen. Althans, die teneur blijkt uit de media. Ook al willen we dat niet, toch bestaat de kans dat we even terugdeinzen als we een Roemeen tegenkomen. Zo trekken wij al dan niet bewust, muren op tussen mensen, haaks op het christelijke gedachtegoed.

Op deze manier hebben in de loop van de geschiedenis veel religies met hun overtuigingen vol regels en dogma's eveneens nieuwe muren tussen mensen gebouwd. Nog zijn er stromingen, ook in Nederland, die er van overtuigd zijn dat zij het ware geloof hebben en dat in de buitenwereld alleen maar afvallige, slechte mensen wonen. Uitsluiten in plaats van insluiten. Helaas, hoe idealistisch ook, godsdienst blijft wat dat betreft ook mensenwerk.

Terug naar ons schilderij. Omdat Lucas schildert met woorden, kunnen we de personen op het doek verder inkleuren en meer diepgang geven. Wat dan opvalt is dat enkele personen een naam hebben. Bijzonder, aangezien de meeste mensen in het evangelie naamloos blijven.

Laten we beginnen bij de man. Hij wordt immers als eerste in het verhaal genoemd – de laatstgenoemde is vaak de kers op de taart! Dit terzijde. Wat krijgen we over hem te horen. Allereerst zijn naam: Simeon en verder dat hij veel levenswijsheid heeft en een diep geloofsleven. Dat drijft hem naar de tempel. We horen trouwens niets over zijn leeftijd, maar gezien zijn wijsheid zal hij waarschijnlijk van middelbare, dus minstens 30, geweest zijn. Voor die tijd al een aardige leeftijd. Wat hem bijzonder maakt, is dus zijn naam: Simeon. Klinkt als 'Sjema', 'de horende'. Een jood denkt dan: 'Sjema Jisrael', 'Hoor Israel', de joodse geloofsbelijdenis. Alsof Lucas zegt: "Hoor, dit kind is God". Dus weer een verwijzing naar het unieke en bijzondere van Jezus.

Dan de kers op de taart, Anna, of beter Hanna. De Romeinen konden de H niet uitspreken en daarom is haar naam in de latijnse vertaling Anna geworden. Ook achter haar gaat een wereld schuil.

Hanna verwijst naar het Oude Testament naar de moeder van Samuel, die haar enige zoon, uit dankbaarheid aan de tempel ofwel aan God heeft geschonken. Daar wordt hij tot profeet, spreker van

God. Zo brengt Maria vandaag haar zoon ook naar de tempel! Maria als de jonge Hanna, Jezus als de nieuwe Samuel, de nieuwe spreker van God.

Dan de leeftijd van Hanna. Zij is hoogbejaard. We horen het getal 84, 7 x 12. 7 het getal van de volheid, het ideale cijfer en 12 verwijst naar de 12 stammen van Israël. Ofwel, in haar spreekt de evangelist de hoop uit dat met de geboorte van Jezus de stammen weer herenigd zullen worden en met elkaar in vrede leven. Wederom die droom van eenheid, van vrede. Het spat aan alle kanten van het doek af. Wat een hoop, wat een perspectief biedt dit kleine jochie! Hierover zingen we ook met kerstmis: Vrede voor iedereen op aarde. Maar vrede komt nooit, als we anderen blijven uitsluiten.

We hebben tot nu toe stilgestaan bij wat er wel te zien en te horen was. Maar weet u wat ook opvalt, datgene wat we niet zien, of beter wie we niet zien. Ook dat zegt vaak iets. Wie mist u bijvoorbeeld in het verhaal?

De priesters. Die worden niet genoemd. Dat is opmerkelijk, aangezien er tot wel 5x toe gezegd wordt dat Jozef en Maria naar de tempel zijn gekomen in verband met de verplichte rituelen. Dan ligt het voor de hand dat we iets van die rituelen zouden horen. Niets van dat al. Geen priester te bekennen. Alsof die bewust verzwegen worden. Omdat zij in de toekomst juist geen oog zullen hebben voor het goddelijke van dit kind? Wie zal het zeggen.

Het lijkt wel alsof Lucas in plaats van de priesters, twee gewone, niet gewijde mensen als priester opvoert: Simeon en Hanna. Zij zien, loven en zegenen, precies wat priesters doen.

Een laatste puntje om -zo wat over te mijmeren. Iets wat Lucas niet nader motiveert, maar dat wel opvalt. We hebben het al gememoreerd. Hij schrijft tot 5x toe dat Jozef en Maria naar de tempel komen omdat dat volgens de Wet van God verwacht wordt. Waarom tot 5x toe? Om aan te geven dat Jezus op de juiste manier volgens de traditie is grootgebracht? Of om duidelijk te maken dat Maria en Jozef doen wat ze moeten doen. Ze zijn immers nog jong en hebben weinig levenservaring. Dus, dragen ze volgens de wet hun eerstgeborene op, zoals vele kersverse ouders hun kinderen laten dopen. Als je hen zou vragen waarom ze dit doen, is vaak het antwoord: 'het hoort er gewoon bij' of 'omdat dat nu eenmaal verwacht wordt' of 'omdat dat volgens de traditie zo hoort.'

De nadruk op het 'volgens de wet' is opvallend als we die vergelijken met de motivatie van Simeon en Hanna. Immers, zij zijn vanuit een innerlijke geloofsbeleving op het tempelplein.

Is de ene motivatie beter dan de ander? Stelt ons voor de vraag: waarom doen we wat we doen? Waarom bent u bijvoorbeeld naar de kerk gekomen? Uit gewoonte, of omdat u een rol heeft binnen de liturgie of om u een zondagsgevoel te geven of om andere mensen te ontmoeten of omdat u dat vanuit een innerlijke geloofsovertuiging echt wilt? Is de reden om te komen altijd gelijk?

Lucas lijkt op zijn schilderij de geloofstraditie en de innerlijke geloofsbeleving naast elkaar te zetten. Alsof ze elkaar aanvullen. Dat past ook bij Jezus zoals we hem zullen leren kennen: Hij verandert geen jota aan de Wet van Mozes en zoekt tegelijkertijd naar de innerlijke beleving en de menselijke maat daarvan.

Wat een schilderij! Wat in eerste instantie een idyllisch plaatje leek, blijkt vele lagen te hebben. Op verschillende manieren vertelt het ons hoe bijzonder de geboorte van dit kind is. Echt God onder ons. Het schilderij stelt ons ook voor de vraag wat is geloven? Misschien is geloven wel het bijzondere, het goddelijke in het alledaagse zien, in elk kind, in elk mens. Als we dat kunnen, zal de wereld een stuk lichter zijn.

Amen.

drs. Petra van der Voort, theoloog